

Ġabra tal-ġurisprudenza

SENTENZA TAL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA (Awla Manja)

25 ta' Jannar 2022 *

“Rinviju għal deċiżjoni preliminari – Ambjent – Direttiva 2012/19/UE – Skart ta' tagħmir elettriku u elettroniku – Obbligu ta' finanzjament tal-ispejjeż relatati mal-immaniġġar tal-iskart minn pannelli fotovoltajċi – Effett retroattiv – Principju ta' ċertezza legali – Traspożizzjoni mhux korretta ta' direttiva – Responsabbiltà tal-Istat Membru”

Fil-Kawża C-181/20,

li għandha bħala sugġett talba għal deċiżjoni preliminari skont l-Artikolu 267 TFUE, imressqa min-Nejvyšší soud (il-Qorti Suprema, ir-Repubblika Ċeka), permezz ta' deċiżjoni tat-12 ta' Marzu 2020, li waslet fil-Qorti tal-Ġustizzja fl-24 ta' April 2020, fil-proċedura

VYSOČINA WIND a.s.

vs

Česká republika – Ministerstvo životního prostředí,

IL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA (Awla Manja),

komposta minn K. Lenaerts, President, L. Bay Larsen, Viċi President, A. Arabadjiev (Relatur), A. Prechal, K. Jürimäe, C. Lycourgos, E. Regan, N. Jääskinen, I. Ziemele u J. Passer, Presidenti ta' Awla, M. Ilešič, T. Von Danwitz, M. Safjan, A. Kumin u N. Wahl, Imħallfin,

Avukat Ġenerali: J. Kokott,

Reġistratur: A. Calot Escobar,

wara li rat il-proċedura bil-miktub,

wara li kkunsidrat l-osservazzjonijiet ipprezentati:

- għal VYSOČINA WIND a.s., minn M. Flora, advokát,
- għall-Gvern Ċek, minn M. Smolek, J. Vláčil u L. Dvořáková, bħala aġenti,
- għall-Gvern Ġermaniż, minn J. Möller u S. Heimerl, bħala aġenti,

* Lingwa tal-kawża: iċ-Ċek.

- għall-Parlament Ewropew, minn C. Ionescu Dima, O. Hrstková Šolcová u W. D. Kuzmienko, bħala aġenti,
 - għall-Kunsill tal-Unjoni Ewropea, minn A. Maceroni u M. Moore, bħala aġenti,
 - għall-Kummissjoni Ewropea, minn L. Haasbeek u P. Ondrůšek, bħala aġenti,
- wara li semgħet il-konkluzjonijiet tal-Avukat Ġenerali fis-seduta tal-15 ta' Lulju 2021,
- tagħti l-preżenti

Sentenza

- 1 It-talba għal deċiżjoni preliminari tirrigwarda l-interpretazzjoni tal-Artikolu 13 tad-Direttiva 2012/19/UE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tal-4 ta' Lulju 2012 dwar skart ta' tagħmir elettriku u elettroniku (WEEE) (ĠU 2012, L 197, p. 38).
- 2 Din it-talba tressqet fil-kuntest ta' kawża bejn impriża li topera impjant tal-enerġija solari, VYSOČINA WIND a.s., u ċ-Česká republika – Ministerstvo životního prostředí (il-Ministeru għall-Ambjent, ir-Repubblika Ċeka) dwar talba għal kumpens imressqa minn din il-kumpannija għad-dannu li hija garrbet minħabba t-traspożizzjoni allegatament mhux korretta tad-Direttiva 2012/19.

Il-kuntest ġuridiku

Id-dritt tal-Unjoni

Id-Direttiva 2002/96/KE

- 3 Id-Direttiva 2002/96/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tas-27 ta' Jannar 2003 dwar skart ta' tagħmir elettriku u elettroniku (WEEE) (ĠU Edizzjoni Speċjali bil-Malti, Kapitolu 15, Vol. 7, p. 359), kienet tipprovdi, fl-Artikolu 7(3) tagħha li, bil-għan li jiġu kkalkolati l-miri ta' rkupru tal-iskart ta' tagħmir elettriku u elettroniku (WEEE), l-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-produtturi, jew it-terzi li jaġixxu f'isem il-produtturi, iżommu rekords dwar il-massa tal-WEEE, il-komponenti, il-materjal jew is-sustanzi tiegħu meta dan jidhol (“input”) fil-facilità ta' trattament u meta dan johroġ minnha (“output”) u/jew meta dan jidhol (“input”) fil-facilità ta' rkupru jew ta' riċiklagġ.
- 4 L-Artikolu 9 ta' din id-direttiva, bit-titolu “Finanzjament rigward WEEE minn utenti oħra għajr djar privati”, kien jipprovdi:

“L-Istati Membri għandhom jiżguraw li, sat-13 ta' Awwissu 2005, il-finanzjament ta' l-ispejjeż għall-ġbir, it-trattament, l-irkupru u r-rimi/qerda b'mod ambjentali sod ta' WEEE minn utenti oħra għajr djar privati minn prodotti li jinħarġu fis-suq wara t-13 ta' Awwissu 2005 irid jiġi pprovdut minn produtturi.

Għal WEEE minn prodotti li jinħarġu fis-suq qabel it-13 ta' Awwissu 2005 (skart storiku), il-finanzjament ta' l-ispejjeż tat-tmexxija għandhom jiġu pprovduti minn produtturi. L-Istati Membri

jistgħu, bħala alternattiva, jipprovdu li utenti oħra għajr djar privati jsiru wkoll, parzjalment jew totalment, responsabbli għal dan il-finanzjament.

Produtturi u utenti oħra għajr djar privati jistgħu, mingħajr preġudizzju għal din id-Direttiva, jikkonkludu ftehim li jstipula metodi oħra ta' finanzjament.”

- 5 L-Artikolu 13 tad-Direttiva 2002/96, kif emendata bid-Direttiva 2008/34/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tal-11 ta' Marzu 2008 (ĠU 2008, L 81, p. 65), kien jipprevedi:

“Kwalunkwe emenda li tkun meħtieġa sabiex tadatta l-Artikolu 7(3), l-Anness IB (b'mod partikolari bil-għan li potenzjalment iżżid id-dwal fid-djar, bozoz tal-filament u prodotti fotovoltajċi, per eżempju, panels solari), l-Anness II, (b'mod partikolari billi tikkunsidra l-iżviluppi godda tekniċi għat-trattament tal-WEEE), u l-Annessi III u IV għall-progress xjentifiku u tekniku għandha tiġi adottata. Dawk il-miżuri, imfassla sabiex jemendaw elementi mhux essenzjali ta' din id-Direttiva, għandhom ikunu adottati skond il-proċedura regolatorja bi skrutinju msemmija fl-Artikolu 14(3).

Qabel ma jiġu emendati l-Annessi, il-Kummissjoni għandha tikkonsulta inter alia, il-produtturi ta' tagħmir elettriku u elettroniku, riċiklaturi, operaturi tat-trattament, organizzazzjonijiet ambjentali u għaqdiet ta' l-impjegati u tal-konsumaturi.”

Id-Direttiva 2003/108/KE

- 6 Il-premessa 3 tad-Direttiva 2003/108/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tat-8 ta' Diċembru 2003 li temenda d-Direttiva 2002/96 (ĠU Edizzjoni Speċjali bil-Malti, Kapitolu 15, Vol. 7, p. 692), tipprovdi:

“Skond id-Dikjarazzjoni Kongunta, il-Kummissjoni eżaminat l-implikazzjonijiet finanzjarji għal produtturi li jirriżultaw mill-kliem attwali ta' l-Artikolu 9 tad-Direttiva [2002/96], u sabet li l-obbligu ta' teħid lura għal STEE imqiegħed fis-suq fl-imghoddi johloq responsabbiltà retroattiva li dwarha ma kienet saret ebda disposizzjoni u li aktarx ser tesponi ċerti produtturi għal riskji ekonomiċi serji”.

- 7 Id-Direttiva 2003/108 issostitwixxiet l-Artikolu 9 tad-Direttiva 2002/96 permezz tat-test sussegwenti:

“1. L-Istati Membri għandhom jiżguraw illi, sat-13 ta' Awwissu 2005, il-finanzjament ta' l-ispejjeż dwar għbir, trattament, irkuprar u r-rimi skond htigijiet ambjentali ta' STEE minn utenti għajr djar privati ta' prodotti mqiegħda fis-suq wara t-13 ta' Awwissu 2005 għandu jsir mill-produtturi..

L-Istati Membri għandhom jiżguraw illi, sat-13 ta' Awwissu 2005, dwar STEE minn prodotti mqiegħda fis-suq qabel it-13 ta' Awwissu 2005 (skart storiku), il-finanzjament għall-ispejjeż ta' amministrazzjoni ikun kif preskritt fit-tielet u r-raba' subparagrafi.

Dwar skart storiku mibdul bi prodotti godda ekwivalenti jew bi prodotti godda bl-istess funzjoni, il-finanzjament ta' l-ispejjeż għandu jkun ir-responsabbiltà tal-produtturi ta' dawk il-prodotti meta jfornuhom. L-Istati Membri jistgħu, alternattivament, jiddisponu li utenti għajr djar privati ikunu wkoll responsabbli, parzjalment jew totalment, għal dan il-finanzjament..

Dwar skart storiku ieħor, il-finanzjament ta' l-ispejjeż għanu jkun ir-responsabbiltà ta' l-utenti għajr djar privati.

2. Produtturi u utenti għajr djar privati jistgħu, bla ħsara għal din id-Direttiva, jikkonkludu ftehimiet li jistipulaw metodi oħra ta' finanzjament”.

Id-Direttiva 2008/98/KE

8 Id-Direttiva 2008/98/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tad-19 ta' Novembru 2008 dwar l-iskart u li tħassar ċerti Direttivi (ĠU 2008, L 312, p. 3) tiddefinixxi, fl-Artikolu 3(1) tagħha, il-kunċett ta' "skart" bħala "kwalunkwe sustanza jew oġġett li d-detentur jarmi jew bi ħsiebu jew huwa meħtieġ li jarmi”.

9 L-Artikolu 14 ta' din id-direttiva jipprovdi:

“1. Skond il-prinċipju ta' min inigġes iħallas, l-ispejjeż ta' l-immaniġġar ta' l-iskart għandhom jingarru mill-produttur originali ta' l-iskart jew mid-detentur attwali jew ta' qabel ta' l-iskart.

2. L-Istati Membri jistgħu jiddeċiedu li l-ispiza ta' l-immaniġġar ta' l-iskart għandha tingarr parzjalment jew b'mod sħiħ mill-produttur tal-prodott li minnu jkun gie l-iskart u li d-distributuri ta' tali prodott jistgħu jikkondividu dawn l-ispejjeż.”

Id-Direttiva 2012/19

10 Id-Direttiva 2012/19 ħassret id-Direttiva 2002/96.

11 Il-premessi 9, 12 u 23 tad-Direttiva 2012/19 huma fformulati kif ġej:

“(9) Din id-Direttiva għandha tkopri [t-tagħmir elettriku u elettroniku (EEE)] kollu użat minn konsumaturi u EEE maħsub għall-użu professjonali. Din id-Direttiva għandha tapplika mingħajr preġudizzju għal-leġiżlazzjoni tal-Unjoni dwar rekwiżiti ta' sikurezza u ta' saħħa li jipproteġu l-atturi kollha f'kuntatt ma' WEEE kif ukoll leġiżlazzjoni dwar ġestjoni ta' skart speċifiku Komunitarju [għal-leġiżlazzjoni speċifika tal-Unjoni dwar il-ġestjoni tal-iskart] [...] u [għal]l-leġiżlazzjoni tal-Unjoni dwar id-disinn ta' prodotti [...]. L-oġġettivi ta' din id-Direttiva jistgħu jinkisbu mingħajr ma jkun inklużi installazzjonijiet fissi ta' skala kbira bħal pjattaformi taż-żejt, sistemi għat-trasport tal-bagalji fl-ajruporti jew liftijiet fil-kamp ta' applikazzjoni tagħha. Madankollu, kull tagħmir li mhuwiex iddisinjat u installat speċifikament bħala parti minn dawk l-installazzjonijiet, u li jista' jissodisfa l-funzjoni tiegħu anki jekk ma jkunx parti minn dawk l-installazzjonijiet, għandu jiġi inkluż fil-kamp ta' applikazzjoni ta' din id-Direttiva. Dan jirrifere perezempju għal tagħmir bħal tagħmir ta' tidwil jew pannelli fotovoltajċi.

[...]

(12) It-twaqqif, permezz ta' din id-Direttiva, ta' responsabbiltà tal-produttur huwa wieħed mill-mezzi li jinkoraġġixxu disinn u produzzjoni ta' EEE li jqisu b'mod sħiħ u jiffacilitaw it-tiswija, it-titjib possibbli, l-użu mill-ġdid, iż-żarmar u r-riċiklaġġ tiegħu.

[...]

- (23) [...] L-Istati Membri għandhom jinkoraġġixxu l-produtturi biex jieħdu r-responsabbiltà sħiħa għall-ġbir tal-WEEE b'mod partikolari billi jiffinanzjaw il-ġbir tal-WEEE tul il-katina tal-iskart kollha, [b'mod] konformi mal-prinċipju ta' min inigġes iħallas. Sabiex jingħata effett massimu lill-kuncett ta' responsabbiltà tal-produttur, kull produttur għandu jkun responsabbli għall-finanzjament tal-ġestjoni tal-iskart mill-prodotti tiegħu stess. Il-produttur għandu jkun jista' jagħzel li jwettaq dan l-obbligu jew individwalment jew billi jingħaqad ma' skema kollettiva. Meta jqiegħed prodott fis-suq, kull produttur għandu jipprovdi garanzija finanzjarja biex jipprevjeni li l-ispejjeż għall-ġestjoni tal-WEEE minn prodotti orfni jiġġarrbu mis-soċjetà jew mill-bqija tal-produtturi. Ir-responsabbiltà għall-finanzjament tal-ġestjoni ta' skart storiku għandha tinqasam bejn il-produtturi kollha eżistenti fi skemi ta' finanzjament kollettivi li għalihom il-produtturi kollha li jeżistu fis-suq meta jseħħu l-ispejjeż jikkontribwixxu proporzjonalment. [...] Fil-każ ta' prodotti li għandhom haġja twila, u li issa huma koperti minn din id-Direttiva, bħal pannelli fotovoltajċi, għandu jsir l-aħjar użu possibbli tas-sistemi eżistenti għall-ġbir u r-riċiklaġġ, għal darbha r-rekwiziti korrispondenti għal din id-Direttiva jiġu rispettati.”
- 12 L-Artikolu 1 ta' din id-direttiva jippreċiża li din “tistabbilixxi miżuri għall-protezzjoni tal-ambjent u s-saħħa tal-bniedem permezz tal-prevenzjoni jew it-tnaqqis tal-impatti negattivi tal-ġenerazzjoni u l-ġestjoni tal-iskart minn [WEEE] u bit-tnaqqis tal-impatti generali mill-użu ta' riżorsi u t-titjib tal-effiċjenza f'dan it-tip ta' użu skont l-Artikoli 1 u 4 tad-Direttiva [2008/98], u b'hekk jingħata kontribut għall-iżvilupp sostenibbli”.
- 13 L-Artikolu 2(1) tad-Direttiva 2012/19 jipprevedi:
- “Din id-Direttiva għandha tapplika għal [EEE] kif ġej.
- (a) mit-13 ta' Awwissu 2012 sal-14 ta' Awwissu 2018 (perjodu tranzizzjonali), soġġett għall-paragrafu 3, għal EEE li jaqa' fil-kategoriji elenkati fl-Anness I. L-Anness II fih lista indikattiva ta' EEE li jaqa' fil-kategoriji elenkati fl-Anness I;
- (b) mill-15 ta' Awwissu 2018, suġġett għall-paragrafi 3 u 4, għall-EEE kollu. L-EEE kollu għandu jkun ikklassifikat fi hdan il-kategoriji stabbiliti fl-Anness III. L-Anness IV fih lista mhux eżawrjenti ta' EEE li jaqa' fil-kategoriji elenkati fl-Anness III (ambitu mhux ristrett).”
- 14 L-Artikolu 3(1)(a) ta' din id-direttiva jiddefinixxi t-“tagħmir elettriku u elettroniku” jew “EEE” bħala “tagħmir li huwa dipendenti fuq kurrenti tal-elettriku jew kampijiet elettromanjetiċi biex jaħdem b'mod adatt u tagħmir għall-ġenerazzjoni, it-trasferiment u l-kejl ta' kurrenti u kampijiet ta' dan it-tip u ddisinjat għall-użu ma' vultaġġ massimu li ma jaqbix l-1 000 volt għal kurrent alternanti u 1 500 volt għal kurrent dirett”.
- 15 Barra minn hekk, skont l-Artikolu 3(1)(e) tal-istess direttiva, “skart ta' tagħmir elettriku u elettroniku” jew “WEEE” huwa “tagħmir elettriku jew elettroniku li huwa skart fis-sens tal-Artikolu 3(1) tad-Direttiva [2008/98], inklużi l-komponenti kollha, is-submontaturi u l-oġġetti tal-konsum li huma parti mill-prodott fil-waqt li jintrema”.
- 16 Skont l-Artikolu 4 tal-imsemmija direttiva:
- “L-Istati Membri għandhom, mingħajr preġudizzju għar-rekwiziti tal-legiżlazzjoni tal-Unjoni dwar il-funzjonament korrett tas-suq intern u dwar id-disinn tal-prodott, [...] jinkoraġġixxu kooperazzjoni bejn il-produtturi u dawk li jirriċiklaw u miżuri li jippromwovu d-disinn u l-produzzjoni ta' EEE,

notevolment fid-dawl li jiffacilitaw l-użu mill-ġdid, iż-żarmar u l-irkupru tal-WEEE, il-komponenti u l-materjali tagħhom. [...]"

- 17 L-Artikolu 12 tad-Direttiva 2012/19, bit-titolu “Finanzjament tal-WEEE minn djar privati” jipprovdi, fil-paragrafu 4 tiegħu, li l-WEEE minn prodotti mqiegħda fis-suq qabel it-13 ta’ Awwissu 2005 jew f’dik id-data għandu jitqies bħala “skart storiku”.
- 18 L-Artikolu 13 ta’ din id-direttiva, bit-titolu “Finanzjament tal-WEEE minn utenti għajr djar privati”, huwa fformulat kif ġej:

“1. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-finanzjament tal-ispejjeż għall-ġbir, it-trattament, l-irkupru u r-rimi li ma jagħmilx ħsara lill-ambjent tal-WEEE minn utenti għajr djar privati li jirriżultaw minn prodotti mqiegħda fis-suq wara t-13 ta’ Awwissu 2005 jkun ipprovdut mill-produtturi.

Għal skart storiku li qed jinbidel bi prodotti godda ekwivalenti jew bi prodotti godda bl-istess funzjoni, il-finanzjament tal-ispejjeż għandu jkun ipprovdut mill-produtturi ta’ dawk il-prodotti meta jfornuhom. L-Istati Membri jistgħu, alternattivament, jistipulaw li utenti għajr djar privati jsiru wkoll responsabbli, parzjalment jew totalment, għal dan il-finanzjament.

Għal skart storiku ieħor, il-finanzjament tal-ispejjeż għandu jkun ipprovdut mill-utenti għajr djar privati.

2. Produtturi u utenti għajr djar privati jistgħu, mingħajr preġudizzju għal din id-Direttiva, jikkonkludu ftehimiet li jistipulaw metodi oħra ta’ finanzjament.”

- 19 L-Artikolu 24(1) tal-imsemmija direttiva jippreċiża dan li ġej:
- “L-Istati Membri għandhom idaðħlu fis-seħħ il-liġijiet, ir-regolamenti jew id-dispożizzjonijiet amministrattivi meħtieġa biex jikkonformaw ma’ din id-Direttiva sal-14 ta’ Frar 2014. Dawn għandhom jikkomunikaw minnufih it-test ta’ dawk id-dispożizzjonijiet lill-Kummissjoni.”
- 20 L-Anness I tad-Direttiva 2012/19, bit-titolu “Kategoriji ta’ EEE koperti minn din id-Direttiva matul il-perjodu tranżizzjonali kif previst fl-Artikolu 2(1)(a)”, isemmi l-pannelli fotovoltajċi. Dawn huma msemmija wkoll fl-Anness II ta’ din id-direttiva, li jinkludi lista indikattiva tal-EEE li jaqa’ fil-kategoriji elenkati fl-imsemmi Anness I, kif ukoll fl-Anness IV tal-imsemmija direttiva, li jstabbilixxi l-lista mhux eżawrjenti ta’ EEE li jaqa’ fil-kategoriji elenkati fl-Anness III tal-istess direttiva.

Id-dritt Ċek

- 21 Ir-Repubblika Ċeka implimentat l-obbligi tagħha taħt id-Direttiva 2002/96, b’mod partikolari, permezz tal-adozzjoni taż-zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů (il-Liġi Nru 185/2001 dwar l-Iskart u li Temenda Čerti Liġijiet Oħra, iktar ’il quddiem il-“Liġi dwar l-Iskart”).
- 22 Fit-30 ta’ Mejju 2012, ġie inkluz f’din il-liġi artikolu ġdid, l-Artikolu 37p, li jstabbilixxi mekkaniżmu għall-finanzjament tal-ispejjeż relatati mal-immaniġġar tal-iskart minn pannelli fotovoltajċi. Skont dan l-artikolu, l-operatur ta’ impjant solari għandu l-obbligu li jiffinanzja, permezz ta’ kontribuzzjonijiet għar-riċiklagġ, l-ispejjeż relatati mal-immaniġġar tal-iskart minn

pannelli fotovoltajċi mqiegħda fis-suq sa mhux iktar tard mill-1 ta' Jannar 2013. Għal dan il-għan, ġie previst l-obbligu għal dan l-operatur li jikkonkludi kuntratt, sa mhux iktar tard mit-30 ta' Ġunju 2013, li jiggarantixxi sistema kollettiva ta' finanzjament, u dan sabiex l-imsemmi finanzjament jiġi żgurat sa mhux iktar tard mill-1 ta' Jannar 2019. Fir-rigward tal-pannelli fotovoltajċi mqiegħda fis-suq wara l-1 ta' Jannar 2013, dan l-obbligu jaqa' fuq il-produttur tagħhom.

Il-kawża prinċipali u d-domandi preliminari

- 23 VYSOČINA WIND topera impjant tal-enerġija solari, li beda jopera fl-2009 u li huwa mgħammar b'pannelli fotovoltajċi mqiegħda fis-suq wara t-13 ta' Awwissu 2005 iżda qabel l-1 ta' Jannar 2013.
- 24 Konformement mal-obbligu previst fl-Artikolu 37p tal-Liġi dwar l-Iskart, din il-kumpannija ppartecipat fil-finanzjament tal-ispejjeż relatati mal-immaniġġar tal-iskart minn pannelli fotovoltajċi u ħallset, f'dan ir-rigward, kontribuzzjonijiet ta' ammont totali ta' 1 613 773.24 koruna Ċeka (CZK) (madwar EUR 59 500) matul is-snin 2015 u 2016.
- 25 Peress li VYSOČINA WIND qieset li dan l-obbligu kien jirriżulta direttament minn traspożizzjoni mhux korretta tad-Direttiva 2012/19 mir-Repubblika Ċeka, u li l-ħlas ta' dawn il-kontribuzzjonijiet kien jikkostitwixxi dannu, hija pprezentat, quddiem l-Obvodní soud pro Prahu 10 (il-Qorti tad-Distrett Amministrattiv ta' Praga 10, ir-Repubblika Ċeka), rikors għad-danni kontra dan l-Istat Membru. B'mod partikolari, hija qieset li l-Artikolu 37p tal-Liġi dwar l-Iskart imur kontra l-Artikolu 13(1) tad-Direttiva 2012/19 li jimponi fuq il-produttur tal-EEE, u mhux fuq l-utent tiegħu, il-finanzjament tal-ispejjeż relatati mal-immaniġġar tal-iskart minn pannelli fotovoltajċi mqiegħda fis-suq wara t-13 ta' Awwissu 2005.
- 26 Permezz ta' sentenza tas-6 ta' April 2018, dik il-qorti laqgħet dak ir-rikors fl-intier tiegħu. Ir-Repubblika Ċeka appellat minn dik is-sentenza quddiem il-Městský soud v Praze (il-Qorti Muniċipali ta' Praga, ir-Repubblika Ċeka), li ċaħdet dak l-appell bhala infondata permezz ta' sentenza tal-14 ta' Novembru 2018. Skont dik il-qorti, mill-kliem tal-Artikolu 13(1) tad-Direttiva 2012/19 jirriżulta b'mod ċar li l-finanzjament tal-ispejjeż relatati mal-immaniġġar tal-iskart minn pannelli fotovoltajċi mqiegħda fis-suq wara t-13 ta' Awwissu 2005 għandu jiġi żgurat mill-produtturi, b'mod li l-Artikolu 37p tal-Liġi dwar l-Iskart, billi jkompli jimponi dan l-obbligu fuq l-utenti, ma huwiex konformi ma' din id-direttiva.
- 27 Ir-Repubblika Ċeka għalhekk ipprezentat appell ta' kassazzjoni quddiem in-Nejvyšší soud (il-Qorti Suprema, ir-Repubblika Ċeka) fejn sostniet, l-ewwel, li tali interpretazzjoni tal-Artikolu 13(1) tad-Direttiva 2012/19 twassal sabiex tagħti lil din id-dispożizzjoni natura retroattiva illegali. It-tieni, ċertu numru ta' produtturi li qiegħdu fis-suq pannelli fotovoltajċi bejn is-sena 2005 u s-sena 2013 ma humiex iktar f'attività, fatt li jipprekludi li jiġi żgurat il-finanzjament tal-ispejjeż relatati mal-immaniġġar tal-iskart mill-imsemmija pannelli. It-tielet, ir-Repubblika Ċeka hija tal-opinjoni li l-assenza ta' osservazzjonijiet min-naħa tal-Kummissjoni fil-kuntest tal-proċedura EU Pilot dwar it-traspożizzjoni, fid-dritt nazzjonali, tad-Direttiva 2012/19 kif ukoll l-assenza ta' proċedura għal nuqqas ta' twettiq ta' obbligu mibdija minn dik l-istituzzjoni fil-konfront tagħha jikkonfermaw li dan l-Istat Membru ttraspona korrettament id-Direttiva 2012/19, hekk kif ikkonfermat il-Kummissjoni matul laqgħa bilaterali li nżammet fl-1 ta' Ottubru 2018.

- 28 F'dan il-kuntest, il-qorti tar-rinviju tistaqsi dwar l-interpretazzjoni tal-Artikolu 13(1) tad-Direttiva 2012/19 sa fejn, għalkemm huwa paċifiku li din id-dispożizzjoni teżiġi li l-Istati Membri jimponu li l-produtturi jiffinanzjaw l-ispejjeż relatati mal-immaniġġar tal-iskart minn pannelli fotovoltajċi sa fejn dawn ikunu pannelli mqiegħda fis-suq wara l-iskadenza tat-terminu għat-traspożizzjoni ta' din id-direttiva, fl-14 ta' Frar 2014, u li, għall-“iskart storiku”, minn pannelli fotovoltajċi mqiegħda fis-suq qabel it-13 ta' Awwissu 2005, l-Istati Membri jistgħu jimponu dan l-obbligu fuq l-utenti, tqum il-kwistjoni, għall-kuntrarju, tal-applikazzjoni ta' dan l-obbligu ta' finanzjament fil-każ ta' skart minn pannelli fotovoltajċi mqiegħda fis-suq bejn it-13 ta' Awwissu 2005 u l-14 ta' Frar 2014.
- 29 Skont il-qorti tar-rinviju, għandu, qabel kollox, jiġi ddeterminat il-mument li fih iqum l-obbligu ta' finanzjament tal-ispejjeż relatati mal-immaniġġar tal-iskart minn pannelli fotovoltajċi. F'dan ir-rigward, hija taqbel mal-pożizzjoni tar-rikorrenti fil-kawza prinċipali li tgħid li dan l-obbligu huwa meqjus li jkun biss meta jiġi ġġenerat l-iskart u mhux, hekk kif tallega r-Repubblika Ċeka, meta jitqiegħdu fis-suq l-imsemmija pannelli. Konsegwentement, jaqgħu fil-kamp ta' applikazzjoni *ratione materiae* tad-Direttiva 2012/19 il-pannelli fotovoltajċi mqiegħda fis-suq qabel l-iskadenza tat-terminu għat-traspożizzjoni ta' din id-direttiva, jiġifieri l-14 ta' Frar 2014, u li jipproduċu skart wara din id-data, b'tali mod li l-obbligu hekk impost mill-Artikolu 13(1) tal-imsemmija direttiva bl-ebda mod ma huwa retroattiv.
- 30 Sussegwentement, il-qorti tar-rinviju għandha dubji dwar il-fatt li d-Direttiva 2012/19 giet trasposta korrettament fl-ordinament ġuridiku Ċek peress li, l-ewwel, il-Kummissjoni stess ikkonstatat, waqt l-adozzjoni tad-Direttiva 2003/108 li temenda d-Direttiva 2002/96, li l-obbligu ta' finanzjament tal-ispejjeż relatati mal-immaniġġar tal-iskart minn prodotti mqiegħda fis-suq qabel l-iskadenza tat-terminu għat-traspożizzjoni ta' din l-aħħar direttiva kien johloq responsabbiltà retroattiva li tista' tesponi lill-produtturi għal riskji ekonomiċi serji, fejn tali konstatazzjoni tista' tiġi applikata b'mod simili għall-pannelli fotovoltajċi inklużi reċentement fil-kamp ta' applikazzjoni tal-leġiżlazzjoni tal-Unjoni permezz tad-Direttiva 2012/19. It-tieni, jiġu ppreġudikati l-aspettattivi leġittimi tal-produtturi tal-pannelli fotovoltajċi li ma setgħux jippreżupponu li tali obbligu ta' finanzjament kien ser jiġi impost fuqhom għal skart minn pannelli diġà mqiegħda fis-suq fil-passat u li, għalhekk, ma kinux iffatturaw l-ispejjeż għal tali finanzjament fil-prezz tal-prodotti tagħhom. It-tielet, jidher illi hemm differenza fit-trattament bejn l-utenti li diġà kienu qegħdin jissodisfaw l-obbligu ta' finanzjament previst mid-dritt nazzjonali qabel l-iskadenza tat-terminu għat-traspożizzjoni tad-Direttiva 2012/19 u dawk li ma kinux qegħdin jissodisfawh. Ir-raba', il-qorti tar-rinviju tirrileva li r-Repubblika Federali tal-Ġermanja, ir-Repubblika Ellenika u r-Repubblika tal-Awstrija lanqas ma ttrasponew l-imsemmija direttiva billi żammew l-obbligu għall-produtturi li jiffinanzjaw l-ispejjeż relatati mal-immaniġġar tal-iskart minn prodotti mqiegħda fis-suq wara t-13 ta' Awwissu 2005.
- 31 Fl-aħħar nett, hija tistaqsi jekk il-leġiżlazzjoni nazzjonali tikkontradixxi id-dritt tal-Unjoni inkwantu, wara l-adozzjoni tad-Direttiva 2012/19, il-kuntratti, li l-operaturi tal-impjanti tal-enerġija solari kienu meħtieġa jikkonkludu sabiex jiżguraw il-finanzjament tal-ispejjeż relatati mal-immaniġġar tal-iskart minn pannelli fotovoltajċi u li kienu jipprevedu l-ħlas bin-nifs tal-kontribuzzjonijiet relatati, iżammu minkejja li dan il-finanzjament jaqa' fuq il-produttur skont l-imsemmija direttiva.

- 32 Huwa f'dawn iċ-ċirkustanzi li n-Nejvyšší soud (il-Qorti Suprema) iddeċidiet li tissospendi l-proċeduri quddiemha u li tagħmel id-domandi preliminari sussegwenti lill-Qorti tal-Ġustizzja:
- “(1) L-Artikolu 13 tad-Direttiva [2012/19] għandu jiġi interpretat fis-sens li jipprekludi li Stat Membru jimponi l-finanzjament tal-ispejjeż għall-ġbir, għat-trattament, għall-irkupru u għar-rimi li ma jagħmilx ħsara lill-ambjent tal-WEEE li jirriżulta minn pannelli fotovoltajċi mqieġħda fuq is-suq [sa mhux iktar tard mill]-1 ta' Jannar 2013 lill-utenti tagħhom, u mhux lill-produtturi?
- (2) Fil-każ ta' risposta pożittiva għall-ewwel domanda [...], iċ-ċirkustanza, bħal dik [inkwistjoni fil-kawża prinċipali], li Stat Membru rregola huwa stess il-modalitajiet ta' finanzjament tal-iskart li jirriżulta minn pannelli fotovoltajċi saħansitra qabel l-adozzjoni tad-[D]irettiva [2012/19], li għadha kemm inkludiet il-pannelli fotovoltajċi fil-kamp ta' applikazzjoni tal-leġiżlazzjoni tal-Unjoni u imponiet il-finanzjament tal-ispejjeż lill-produtturi, u dan anki għall-pannelli li tqieġħdu fis-suq qabel l-iskadenza tat-terminu tat-traspożizzjoni [ta' din id]-direttiva (u l-adozzjoni stess ta' leġiżlazzjoni fil-livell tal-Unjoni), għandha effett għall-evalwazzjoni tal-kundizzjonijiet għar-responsabbiltà tal-Istat Membru għad-dannu kkawżat lill-individwu bi ksur tad-dritt tal-Unjoni?”
- 33 B'mod konformi mal-Artikolu 61(1) tar-Regoli tal-Proċedura tagħha, il-Qorti tal-Ġustizzja stiednet lill-partijiet fil-kawża prinċipali u lill-persuni kkonċernati l-oħra msemmija fl-Artikolu 23 tal-Istatut tal-Qorti tal-Ġustizzja tal-Unjoni Ewropea sabiex iwieġbu bil-miktub għal ċerti mistoqsijiet li jirrigwardaw, b'mod partikolari, il-validità tal-Artikolu 13(1) tad-Direttiva 2012/19.

Fuq id-domandi preliminari

Fuq l-ewwel domanda

- 34 Permezz tal-ewwel domanda tagħha, il-qorti tar-rinviju tistaqsi, essenzjalment, jekk l-Artikolu 13(1) tad-Direttiva 2012/19 għandux jiġi interpretat fis-sens li jipprekludi leġiżlazzjoni nazzjonali li timponi l-finanzjament tal-ispejjeż relatati mal-immaniġġar tal-iskart minn pannelli fotovoltajċi mqieġħda fis-suq sa mhux iktar tard mill-1 ta' Jannar 2013 fuq l-utenti ta' dawn il-pannelli u mhux fuq il-produtturi tagħhom.
- 35 Preliminarjament, għandu jiġi kkonstatat li, għalkemm din id-domanda tirrigwarda, formalment, biss l-interpretazzjoni tal-Artikolu 13(1) tad-Direttiva 2012/19, mill-motivi tat-talba għal deċiżjoni preliminari jirriżulta li l-qorti tar-rinviju qieġħda tistaqsi wkoll dwar il-validità ta' din id-dispożizzjoni fid-dawl tal-effett retroattiv eventwali tagħha. Essenzjalment, dik il-qorti tenfasizza li tali effett jista' jirriżulta mill-fatt li, skont l-imsemmija dispożizzjoni, il-finanzjament tal-ispejjeż relatati mal-immaniġġar tal-iskart minn pannelli fotovoltajċi għandu jiġi sostnut mill-produtturi meta dan l-iskart jirriżulta minn prodotti mqieġħda fis-suq wara t-13 ta' Awwissu 2005, data li fiha t-terminu għat-traspożizzjoni stabbilit minn din id-direttiva ma kienx għadu skada. Għalhekk, l-istess dispożizzjoni tista' tohloq responsabbiltà retroattiva li tista' tesponi lill-produtturi għal riskji ekonomiċi serji.
- 36 Issa, għalkemm, fil-kuntest tat-tqassim tal-funzjonijiet bejn il-qrati nazzjonali u l-Qorti tal-Ġustizzja għall-applikazzjoni tal-Artikolu 267 TFUE, huma l-qrati nazzjonali li għandhom jiddeċiedu dwar ir-rilevanza tad-domandi magħmula, madankollu jibqa' rriżervat għall-Qorti

- tal-Ġustizzja li tiset mill-elementi kollha pprovduti mill-qorti nazzjonali daww l-elementi tad-dritt tal-Unjoni li jehtiegu, fid-dawl tas-sugġett tat-tilwima, interpretazzjoni jew evalwazzjoni ta' validità (sentenza tas-17 ta' Settembru 2020, *Compagnie des pêches de Saint-Malo*, C-212/19, EU:C:2020:726, punt 27 u l-ġurisprudenza ċċitata).
- 37 Konsegwentement, sabiex tingħata risposta kompleta lill-qorti tar-rinviju, għandha tiġi eżaminata wkoll il-validità tal-Artikolu 13(1) tad-Direttiva 2012/19 fid-dawl tal-prinċipju ta' ċertezza legali sa fejn l-imsemmija dispożizzjoni teziġi li l-finanzjament tal-ispejjeż relatati mal-immaniġġar tal-iskart minn pannelli fotovoltajċi jiġi żgurat mill-produtturi għall-iskart minn dawn il-pannelli mqieghda fis-suq wara t-13 ta' Awwissu 2005, jiġifieri f'data qabel id-dhul fis-seħh ta' din id-direttiva.
- 38 Għaldaqstant, hemm lok, l-ewwel, li jiġi interpretat l-Artikolu 13(1) tad-Direttiva 2012/19 hekk kif mitlub mill-qorti tar-rinviju. Fl-ipotezi li din id-dispożizzjoni jkollha tiġi interpretata fis-sens li tipprekludi leġiżlazzjoni nazzjonali li timponi l-finanzjament tal-ispejjeż relatati mal-immaniġġar tal-iskart minn pannelli fotovoltajċi mqieghda fis-suq wara t-13 ta' Awwissu 2005 fuq l-utenti tagħhom u mhux fuq il-produtturi, ikun neċessarju, sussegwentement, li tiġi eżaminata l-validità tal-imsemmija dispożizzjoni.
- 39 F'dan ir-rigward, għandu jittfakkar, l-ewwel, li, skont ġurisprudenza stabbilita, interpretazzjoni ta' dispożizzjoni tad-dritt tal-Unjoni ma jstax ikollha r-rizultat li ċċaħhad lill-formulazzjoni ċara u preċiża ta' din id-dispożizzjoni minn kull effett utli (sentenza tas-6 ta' Settembru 2012, *Czop u Punakova*, C-147/11 u C-148/11, EU:C:2012:538, punt 32 kif ukoll il-ġurisprudenza ċċitata). Għalhekk, meta s-sens ta' dispożizzjoni tad-dritt tal-Unjoni jirriżulta mingħajr ambigwiżà mill-formulazzjoni stess tagħha, il-Qorti tal-Ġustizzja ma tistax titbiegħed minn din l-interpretazzjoni.
- 40 Issa, skont l-Artikolu 13(1) tad-Direttiva 2012/19, l-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-finanzjament tal-ispejjeż għall-ġbir, għat-trattament, għall-irkupru u għar-rimi li ma jagħmilx ħsara lill-ambjent tal-WEEE minn utenti għajr djar privati li jirriżulta minn prodotti mqieghda fis-suq wara t-13 ta' Awwissu 2005 jiġi żgurat mill-produtturi.
- 41 Skont id-definizzjoni stabbilita fl-Artikolu 3(1)(e) ta' din id-direttiva, il-kunċett ta' "WEEE" jkopri t-tagħmir elettriku u elettroniku li jikkostitwixxi skart, fis-sens tal-Artikolu 3(1) tad-Direttiva 2008/98, inklużi l-komponenti kollha, is-submontaturi u l-oġġetti tal-konsum li jiffurmaw parti integrali mill-prodott fil-mument tar-rimi.
- 42 B'mod partikolari, skont l-Artikolu 2(1)(a) tagħha, id-Direttiva 2012/19 għandha tapplika, mill-perijodu tranzitorju ta' bejn it-13 ta' Awwissu 2012 u l-14 ta' Awwissu 2018, għall-EEE li jaqa' fil-kategoriji elenkati fl-Anness I tagħha, li jinkludu esplicitament il-pannelli fotovoltajċi, imsemmija wkoll fl-Anness II ta' din id-direttiva li jispeċifika dawn il-kategoriji ta' EEE kif ukoll fil-premessi 9 u 23 tagħha li jenfasizzaw, b'mod partikolari, li l-prodotti li għandhom ċiklu ta' hajja twil, bhall-pannelli fotovoltajċi, issa huma koperti mill-imsemmija direttiva.
- 43 B'dan il-mod, hekk kif irrilevat, essenzjalment, l-Avukata Ġenerali fil-punt 29 tal-konklużjonijiet tagħha, il-leġiżlatur tal-Unjoni wera l-intenzjoni tiegħu, mingħajr ebda ambigwiżà possibbli, li l-pannelli fotovoltajċi jitqiesu li huma EEE, fis-sens tal-Artikolu 3(1)(a) tad-Direttiva 2012/19, u li dawn jaqgħu, għaldaqstant, fil-kamp ta' applikazzjoni ta' din id-direttiva.

- 44 Għaldaqstant, għandu jiġi kkonstatat li l-Artikolu 13(1) tad-Direttiva 2012/19 jeżiġi li l-Istati Membri jadottaw id-dispożizzjonijiet legiżlattivi, regolamentari u amministrattivi neċessarji sabiex ir-responsabbiltà għall-finanzjament tal-ispejjeż relatati mal-immanigġar tal-iskart minn pannelli fotovoltajċi taqa' fuq il-produtturi tagħhom u mhux fuq l-utenti meta dawn il-pannelli jkunu tqiegħdu fis-suq wara t-13 ta' Awwissu 2005.
- 45 Għaldaqstant, bla ħsara għall-eżami tal-validità msemmi fil-punt 38 ta' din is-sentenza, l-Artikolu 13(1) tad-Direttiva 2012/19 għandu jiġi interpretat fis-sens li jipprekludi legiżlazzjoni nazzjonali li timponi l-finanzjament tal-ispejjeż relatati mal-immanigġar tal-iskart minn pannelli fotovoltajċi mqiegħda fis-suq wara t-13 ta' Awwissu 2005 fuq l-utenti ta' dawn il-pannelli u mhux fuq il-produtturi tagħhom.
- 46 Fid-dawl ta' din l-interpretazzjoni, huwa neċessarju, fit-tieni lok, hekk kif imsemmi fil-punti 37 u 38 ta' din is-sentenza, li tiġi evalwata wkoll il-validità ta' din id-dispożizzjoni.
- 47 F'dan ir-rigward, għandu jifakkar li l-prinċipju ta' ċertezza legali, li jifforma parti mill-prinċipji generali tad-dritt tal-Unjoni, jeżiġi li d-dispożizzjonijiet legali jkunu ċari, preċiżi u prevedibbli fl-effetti tagħhom, b'mod partikolari meta dawn ikun jista' jkollhom konsegwenzi sfavorevoli fuq l-individwi u l-impriżi, sabiex il-partijiet fil-kawża jkunu jistgħu jkunu jafu mingħajr ambigwiżà d-drittijiet u l-obbligi tagħhom u jaġixxu konsegwentement (ara, f'dan is-sens, is-sentenzi tat-28 ta' Marzu 2017, *Rosneft*, C-72/15, EU:C:2017:236, punt 161, u tat-30 ta' April 2019, *L-Italja vs Il-Kunsill (Kwota ta' qabdiet ta' pixxispad tal-Mediterran)*, C-611/17, EU:C:2019:332, punt 111 kif ukoll il-ġurisprudenza ċċitata). Barra minn hekk, skont ġurisprudenza stabbilita, minkejja li l-prinċipju ta' ċertezza legali jipprekludi li dispożizzjoni legali ġdida tkun tapplika retroattivament, jiġifieri għal sitwazzjoni stabbilita qabel id-dhul fis-seħħ tagħha, l-istess prinċipju jeżiġi li kull sitwazzjoni ta' fatt għandha normalment, u bla ħsara għal indikazzjoni espressa kuntrarja, tiġi evalwata fid-dawl tad-dispożizzjonijiet legali kontemporanji għaliha (ara, f'dan is-sens, is-sentenzi tat-3 ta' Settembru 2015, *A2A*, C-89/14, EU:C:2015:537, punt 37, kif ukoll tas-26 ta' Marzu 2020, *Hungeod et*, C-496/18 u C-497/18, EU:C:2020:240, punt 94 kif ukoll il-ġurisprudenza ċċitata).
- 48 Barra minn hekk, dispożizzjoni legali ġdida tapplika immedjatament għall-effetti futuri ta' sitwazzjoni li tkun qamet taht il-liġi preċedenti kif ukoll għas-sitwazzjonijiet ġuridiċi l-ġodda (sentenzi tal-15 ta' Jannar 2019, *E.B.*, C-258/17, EU:C:2019:17, punt 50, u tal-14 ta' Mejju 2020, *Azienda Municipale Ambiente*, C-15/19, EU:C:2020:371, punt 57 kif ukoll il-ġurisprudenza ċċitata). Bla ħsara għall-prinċipju ta' nuqqas ta' retroattività tal-atti ġuridiċi, is-sitwazzjoni tista' tkun madankollu differenti jekk id-dispożizzjoni l-ġdida tkun akkumpanjata b'dispożizzjonijiet speċifiċi li jiddeterminaw speċifikament il-kundizzjonijiet għall-applikazzjoni *ratione temporis* tagħha (sentenzi tas-16 ta' Diċembru 2010, *Stichting Natuur en Milieu et*, C-266/09, EU:C:2010:779, punt 32; tas-26 ta' Marzu 2015, *Il-Kummissjoni vs Moravia Gas Storage*, C-596/13 P, EU:C:2015:203, punt 32; u tal-15 ta' Jannar 2019, *E.B.*, C-258/17, EU:C:2019:17, punt 50).
- 49 Is-sitwazzjoni tista' wkoll eċċezzjonalment tkun differenti, hekk kif l-Avukata Ġenerali rrilevat, essenzjalment, fil-punt 63 tal-konkluzjonijiet tagħha, meta għan ta' interess ġenerali jkun jehtieg dan u meta l-aspettattivi legittimi tal-persuni kkonċernati jkunu debitament osservati (sentenzi tas-26 ta' April 2005, *Goed Wonen*, C-376/02, EU:C:2005:251, punt 33, u tad-19 ta' Marzu 2009, *Mitsui & Co. Deutschland*, C-256/07, EU:C:2009:167, punt 32).

- 50 F'dan il-każ, mill-Artikolu 2(1)(a) tad-Direttiva 2012/19 jirriżulta li din id-direttiva tapplika għat-tagħmir imsemmi fl-Anness I tagħha, fosthom il-pannelli fotovoltajċi, mit-13 ta' Awwissu 2012, data li barra minn hekk tikkoinċidi ma' dik tad-dhul fis-seħh tagħha, jiġifieri, konformement mal-Artikolu 26 tal-imsemmija direttiva, l-ghoxrin jum wara l-pubblikazzjoni tagħha f'*Il-Gurnal Uffiċjali tal-Unjoni Ewropea* li seħhet fl-24 ta' Lulju 2012. Għall-kuntrarju, skont l-Artikolu 24(1) tal-istess direttiva, l-Istati Membri għandhom jikkonformaw ruhhom mad-dispożizzjonijiet tagħha sa mhux iktar tard mill-14 ta' Frar 2014.
- 51 Għaldaqstant, id-dispożizzjoni legali stabbilita fl-Artikolu 13(1) tad-Direttiva 2012/19 tapplika, *ratione temporis*, biss sa fejn l-operazzjonijiet għall-ġbir, għat-trattament, għall-irkupru u għar-rimi li ma jagħmilx ħsara lill-ambjent tal-iskart minn pannelli fotovoltajċi li huma elenkati fih jitwettqu mit-13 ta' Awwissu 2012. Fil-fatt, fil-każ li tali operazzjonijiet ikunu twettqu qabel din id-data, il-pannelli inkwistjoni ma jkunux għadhom jeżistu iktar fl-imsemmija data u l-ispejjeż relatati ma' dawn l-operazzjonijiet ikunu diġà ġġarrbu fid-data tad-dhul fis-seħh tad-Direttiva 2012/19, b'mod li l-Artikolu 13(1) tagħha ma jistax japplika għall-imsemmija operazzjonijiet.
- 52 Fid-dawl tal-ġurisprudenza ċċitata fil-punti 47 u 48 ta' din is-sentenza, għandu għalhekk jiġi ddeterminat jekk l-applikazzjoni tad-dispożizzjoni legali, stabbilita fl-Artikolu 13(1) tad-Direttiva 2012/19, li ttiprovdi li l-produtturi jkunu meħtieġa jiżguraw il-finanzjament tal-ispejjeż relatati mal-immanigġar tal-iskart minn pannelli fotovoltajċi mqieghda fis-suq wara t-13 ta' Awwissu 2005, meta dawn il-pannelli jkunu saru jew ikunu ser isiru skart mit-13 ta' Awwissu 2012, hijiex ta' natura li tippreġudika sitwazzjoni stabbilita qabel id-dhul fis-seħh ta' din id-direttiva jew jekk din l-applikazzjoni hijiex intiża, għall-kuntrarju, li tirregola l-effetti futuri ta' sitwazzjoni li tkun qamet qabel id-dhul fis-seħh tal-imsemmija direttiva.
- 53 F'dan ir-rigward, għandu jtifakkur li, skont il-leġiżlazzjoni tal-Unjoni li kienet teżisti qabel l-adozzjoni tad-Direttiva 2012/19, l-obbligu ta' finanzjament tal-ispejjeż relatati mal-immanigġar tal-iskart minn pannelli fotovoltajċi kien irregolat mill-Artikolu 14 tad-Direttiva 2008/98, li kien iħalli lill-Istati Membri l-għażla li jeżiġu li l-ispejjeż għal dan l-immanigġar jiġġarrbu jew mid-detentur attwali jew precedenti tal-iskart jew mill-produttur jew mid-distributtur tal-pannelli fotovoltajċi.
- 54 Konsegwentement, fil-każ fejn Stat Membru kien għażel, qabel l-adozzjoni tad-Direttiva 2012/19, li jeżiġi li l-ispejjeż relatati mal-immanigġar tal-iskart minn pannelli fotovoltajċi jiġġarrbu mill-utenti ta' dawn il-pannelli u mhux mill-produtturi tagħhom, hekk kif kien il-każ fir-Repubblika Ċeka, id-dhul fis-seħh tal-Artikolu 13(1) tad-Direttiva 2012/19, flimkien mal-obbligu li din id-dispożizzjoni tiġi trasposta fi hdan l-ordinament ġuridiku nazzjonali kellu effett, hekk kif irrilevat l-Avukata Ġenerali fil-punti 53 u 57 tal-konkluzjonijiet tagħha, fuq sitwazzjonijiet stabbiliti qabel id-dhul fis-seħh ta' din id-direttiva.
- 55 Fil-fatt, tali bidla tal-allokazzjoni tal-ispejjeż relatati mal-immanigġar tal-iskart minn pannelli fotovoltajċi li kienet tapplika bis-saħħa tal-leġiżlazzjoni eżistenti fid-data tat-tqeghid fis-suq ta' dawn il-pannelli u tal-bejgħ tagħhom bi prezz speċifiku, data u tranzazzjoni kummerċjali li l-produttur ma jistax jemenda *a posteriori*, ma tistax titqies li tikkostitwixxi l-applikazzjoni ta' regola ġdida għall-effetti futuri ta' sitwazzjoni stabbilita taht ir-regim tar-regola precedenti inkwantu l-effetti inkwistjoni huma diġà ċerti fl-aspetti kollha tagħhom u għalhekk stabbiliti, bid-differenza ta' daww li kienu inkwistjoni fil-kawża li tat lok għas-sentenza tal-

14 ta' Mejju 2020, Azienda Municipale Ambiente (C-15/19, EU:C:2020:371), li kienet tirrigwarda bidla, f'data li fiha l-landfill inkwistjoni kienet għadha operattiva, tal-perijodu ta' manutenzjoni ta' din il-landfill wara l-għeluq tagħha.

- 56 Ċertament, il-validità ta' dispożizzjoni tad-dritt tal-Unjoni ma tistax tiddependi fuq l-istat tad-dritt nazzjonali. Madankollu, meta l-leġiżlatur tal-Unjoni l-ewwel jagħti lill-Istati Membri l-għażla li jiddeterminaw l-allokazzjoni tal-ispejjeż relatati mal-immaniġġar tal-iskart minn ċerti prodotti u jiddeċiedi, sussegwentement, li jistabbilixxi regola li permezz tagħha dawn l-ispejjeż għandhom, fl-Istati Membri kollha, jiġġarrbu mill-produtturi, inkluż fir-rigward tal-prodotti li dawn kienu diġà qiegħdu fis-suq f'mument meta l-imsemmija leġiżlazzjoni preċedenti tal-Unjoni kienet fis-seħħ, għandu jitqies li din ir-regola tapplika retroattivament, fis-sens tal-ġurisprudenza ċċitata fil-punt 47 ta' din is-sentenza, u għalhekk tista' tikser il-prinċipju ta' ċertezza legali.
- 57 F'dawn iċ-ċirkustanzi, għandu jiġi vverifikat jekk l-Artikolu 13(1) tad-Direttiva 2012/19, fid-dawl tal-fatt li dan japplika għall-pannelli fotovoltajċi mqiegħda fis-suq bejn it-13 ta' Awwissu 2005 u d-data tad-dhul fis-seħħ tad-Direttiva 2012/19, jiġifieri t-13 ta' Awwissu 2012, u li għalhekk jirregola sitwazzjonijiet stabbiliti qabel din l-aħħar data, josservax il-kundizzjonijiet li jirriżultaw mill-ġurisprudenza mfakkra fil-punti 48 u 49 ta' din is-sentenza.
- 58 Ċertament, din ir-regola l-ġdida hija akkumpanjata minn dispożizzjonijiet speċjali li jiddeterminaw b'mod speċifiku l-kundizzjonijiet għall-applikazzjoni *ratione temporis* tagħha, fis-sens tal-imsemmija ġurisprudenza, inkwantu din tkopri b'mod esplicitu, u mingħajr ebda ambigwi, l-iskart minn pannelli fotovoltajċi mqiegħda fis-suq wara t-13 ta' Awwissu 2005. Madankollu, dispożizzjoni legali ġdida li tapplika għal sitwazzjonijiet stabbiliti preċedentement ma tistax titqies li hija konformi mal-prinċipju ta' nuqqas ta' retroattività tal-atti ġuridici sa fejn din tbiddel, *a posteriori* u b'mod imprevedibbli, l-allokazzjoni ta' spejjeż li l-okkorrenza tagħhom ma tistax tiġi evitata iktar, peress li operaturi setgħu leġittimament jibbażaw ruħhom fil-kuntest ta' tranżazzjonijiet kummerċjali fuq l-allokazzjoni ta' dawn l-ispejjeż prevista fil-leġiżlazzjoni eżistenti f'dak iż-żmien, u b'hekk iċċaħhad lil dawn l-operaturi minn kull possibbiltà reali li jieħdu passi wara d-dhul fis-seħħ ta' din ir-regola l-ġdida.
- 59 Barra minn hekk, sa fejn, konformement mal-ġurisprudenza ċċitata fil-punt 49 ta' din is-sentenza, l-applikazzjoni retroattiva ta' regola ġdida tista' wkoll tiġi ġġustifikata meta għan ta' interess ġenerali jkun jeżiġi dan u meta l-aspettattivi leġittimi tal-persuni kkonċernati jkunu debitament osservati, għandu jiġi rrilevat li, f'dan il-każ, l-applikazzjoni retroattiva tal-Artikolu 13(1) tad-Direttiva 2012/19 tkun tmur kontra l-għan iddikjarat fil-premessa 12 ta' din id-direttiva li huwa intiż li jinkoraġġixxi lill-produtturi jieħdu inkunsiderazzjoni b'mod sħiħ u jiffacilitaw, fil-mument tad-disinn tal-prodotti tagħhom, it-tiswija, it-titjib eventwali, l-użu mill-ġdid, iż-żarmar u r-riċiklaġġ tagħhom Fil-fatt, hekk kif sostna l-Gvern Ġermaniż fit-tweġibiet tiegħu għall-mistoqsijiet tal-Qorti tal-Ġustizzja li kellhom jingħataw tweġiba bil-miktub, it-twetiq ta' tali għan jidher diffiċli li jintlaħaq peress li l-produtturi ma kinux f'pożizzjoni li jipprevedu, fil-mument tad-disinn tal-pannelli fotovoltajċi, li sussegwentement kienu ser ikunu meħtieġa jiżguraw il-finanzjament tal-ispejjeż relatati mal-immaniġġar tal-iskart minn dawn il-pannelli.
- 60 Fir-rigward tal-fatt, irrilevat mill-Parlament, mill-Kunsill tal-Unjoni Ewropea u mill-Kummissjoni fit-tweġibiet tagħhom għall-mistoqsijiet tal-Qorti tal-Ġustizzja li kellhom jingħataw tweġiba bil-miktub, li, skont l-Artikolu 13 tad-Direttiva 2002/96, il-pannelli fotovoltajċi jistgħu eventwalment jiżdedu mal-Anness I B ta' din id-direttiva, fil-kuntest tal-emendi neċessarji għall-finijiet, b'mod partikolari, tal-adattament tal-Artikolu 7(3) ta' din id-direttiva, dwar il-kalkolu tal-miri ta' rkupru tal-WEEE li l-produtturi kienu meħtieġa jilhq, għall-progress

xjentifiku u tekniku, dan ma jistax jinvalida r-raġunament espost fil-punti 47 sa 59 ta' din is-sentenza. Ċertament, din id-dispożizzjoni kienet tindika, sa mis-sena 2002, il-fatt li l-produtturi ta' pannelli fotovoltajċi setgħu jintalbu jgarrbu l-ispejjeż relatati mal-immaniġġar tal-iskart mill-pannelli mqiegħda fis-suq sa minn data futura li tkun prevista, jekk ikun il-każ, f'direttiva ġdida. Madankollu, din ma tistax issostni l-konklużjoni li dawn il-produtturi kellhom jistennew li l-obbligu ta' finanzjament tal-ispejjeż relatati mal-immaniġġar tal-iskart minn EEE, kif previst fl-Artikolu 13(1) tad-Direttiva 2012/19, jiġi impost fuqhom għall-pannelli fotovoltajċi diġà mqiegħda fis-suq bejn it-13 ta' Awwissu 2005 u t-13 ta' Awwissu 2012.

- 61 F'dawn iċ-ċirkustanzi, l-applikazzjoni retroattiva tal-Artikolu 13(1) tad-Direttiva 2012/19 tikser il-prinċipju ta' ċertezza legali.
- 62 Minn dan isegwi li għandha tiġi kkonstatata l-invalidità ta' din id-dispożizzjoni sa fejn din timponi fuq il-produtturi l-finanzjament tal-ispejjeż relatati mal-immaniġġar tal-iskart minn pannelli fotovoltajċi mqiegħda fis-suq bejn it-13 ta' Awwissu 2005 u t-13 ta' Awwissu 2012.
- 63 Fid-dawl tal-kunsiderazzjonijiet kollha precedenti, hemm lok li tingħata risposta għall-ewwel domanda kif ġej:
- l-Artikolu 13(1) tad-Direttiva 2012/19 huwa invalidu sa fejn din id-dispożizzjoni timponi fuq il-produtturi l-finanzjament tal-ispejjeż relatati mal-immaniġġar tal-iskart minn pannelli fotovoltajċi mqiegħda fis-suq bejn it-13 ta' Awwissu 2005 u t-13 ta' Awwissu 2012;
 - l-Artikolu 13(1) tad-Direttiva 2012/19 għandu jiġi interpretat fis-sens li jipprekludi leġiżlazzjoni nazzjonali li timponi fuq l-utenti ta' pannelli fotovoltajċi, u mhux fuq il-produtturi ta' dawn il-pannelli, il-finanzjament tal-ispejjeż relatati mal-immaniġġar tal-iskart mill-imsemmija pannelli mqiegħda fis-suq mit-13 ta' Awwissu 2012, data tad-dhul fis-sehħ ta' din id-direttiva.

Fuq it-tieni domanda

- 64 Permezz tat-tieni domanda tagħha, il-qorti tar-rinviju tistaqsi, essenzjalment, jekk id-dritt tal-Unjoni għandux jiġi interpretat fis-sens li l-fatt li l-leġiżlazzjoni ta' Stat Membru, kuntrarja għal direttiva tal-Unjoni, tkun ġiet adottata qabel l-adozzjoni ta' din id-direttiva għandu effett fuq l-evalwazzjoni tal-kundizzjonijiet għar-responsabbiltà ta' dan l-Istat Membru għad-dannu kkawżat lil individwu li jirriżulta mill-ksur tad-dritt tal-Unjoni.
- 65 Preliminarjament, mit-talba għal deċiżjoni preliminari jirriżulta li din id-domanda qiegħda ssir fil-każ li l-Artikolu 13(1) tad-Direttiva 2012/19 jeżiġi li l-obbligu ta' finanzjament tal-ispejjeż relatati mal-immaniġġar tal-iskart minn pannelli fotovoltajċi jaqa' fuq il-produtturi għall-pannelli mqiegħda fis-suq sa mhux iktar tard mill-1 ta' Jannar 2013. Għaldaqstant, sa fejn mir-risposta għall-ewwel domanda magħmula mill-qorti tar-rinviju jirriżulta li dan l-obbligu għandu jiġi stabbilit għall-pannelli fotovoltajċi mqiegħda fis-suq sa mid-dhul fis-sehħ tad-Direttiva 2012/19, jiġifieri t-13 ta' Awwissu 2012, għandu jitqies li, permezz tat-tieni domanda tagħha, il-qorti tar-rinviju essenzjalment tixtieq tkun taf jekk il-fatt li l-leġiżlazzjoni Ċeka dwar l-iskart, kuntrarja għad-dritt tal-Unjoni, ġiet adottata qabel l-imsemmija direttiva, għandux effett fuq l-evalwazzjoni tal-kundizzjonijiet għar-responsabbiltà tar-Repubblika Ċeka għad-dannu kkawżat lil utent ta' pannelli fotovoltajċi mqiegħda fis-suq matul il-perijodu bejn it-13 ta' Awwissu 2012 u l-1 ta' Jannar 2013.

- 66 Issa, mill-elementi tal-proċess ipprezentat lill-Qorti tal-Ġustizzja jirriżulta li, hekk kif irrilevat l-Avukata Ġenerali fil-punt 94 tal-konklużjonijiet tagħha, hemm dubji dwar jekk it-tilwima fil-kawża prinċipali tirrigwardax effettivament pannelli fotovoltajċi mqiegħda fis-suq matul il-perijodu bejn it-13 ta' Awwissu 2012 u l-1 ta' Jannar 2013.
- 67 Madankollu, għandu jitfakkar li l-Qorti tal-Ġustizzja tista' tirrifjuta li tiddeċiedi fuq talba mressqa minn qorti nazzjonali biss jekk ikun jidher b'mod ċar li l-interpretazzjoni tad-dritt tal-Unjoni mitluba ma jkollha l-ebda rabta mar-realtà jew mas-sugġett tat-tilwima fil-kawża prinċipali, meta l-problema tkun ta' natura ipotetika jew ukoll meta l-Qorti tal-Ġustizzja ma jkollhiex il-punti ta' fatt u ta' liġi neċessarji sabiex tirrispondi b'mod utli għad-domandi li jsirulha (sentenza tat-2 ta' Lulju 2020, Magistrat der Stadt Wien (Grand hamster), C-477/19, EU:C:2020:517, punt 40 u l-ġurisprudenza ċċitata).
- 68 B'dan premiss, peress li ma jistax jiġi eskluż li VYSOČINA WIND effettivament akkwistat u użat, fil-kuntest tal-operat tal-impjant tal-enerġija solari li beda jopera fl-2009, pannelli fotovoltajċi mqiegħda fis-suq matul il-perijodu bejn it-13 ta' Awwissu 2012 u l-1 ta' Jannar 2013, fatt li għandu jiġi vverifikat mill-qorti tar-rinviju, sabiex tingħata risposta utli lil dik il-qorti, għandha tingħata risposta għat-tieni domanda.
- 69 F'dan il-kuntest, għandu jitfakkar li l-Qorti tal-Ġustizzja ddeċidiet repetutament li, fid-dritt tal-Unjoni, dritt għal kumpens jiġi rrikonoxxut meta jiġu ssodisfatti tliet kundizzjonijiet, jiġifieri li d-dispożizzjoni legali miksur ta' intiża li tagħti drittijiet lill-individwi, li l-ksur ikun suffiċjentement serju u, fl-aħħar nett, li jkun hemm rabta diretta bejn il-ksur tal-obbligu impost fuq l-Istat Membru u d-dannu mgarrab mill-persuni leżi (sentenzi tal-5 ta' Marzu 1996, Brasserie du pêcheur u Factortame, C-46/93 u C-48/93, EU:C:1996:79, punt 51, kif ukoll tat-8 ta' Lulju 2021, Koleje Mazowieckie, C-120/20, EU:C:2021:553, punt 61).
- 70 Barra minn hekk, minn ġurisprudenza stabbilita jirriżulta li l-applikazzjoni tal-kundizzjonijiet, imfakkra fil-punt preċedenti, li jippermettu li tiġi stabbilita r-responsabbiltà ta' Stat Membru għal danni kkawżati lill-individwi permezz ta' ksur tad-dritt tal-Unjoni attribwibbli lilu għandha, bħala prinċipju, titwettaq mill-qorti nazzjonali skont il-linji gwida pprovduti mill-Qorti tal-Ġustizzja għal tali applikazzjoni (sentenza tad-29 ta' Lulju 2019, Hochtief Solutions Magyarországi Fióktelepe, C-620/17, EU:C:2019:630, punt 40 u l-ġurisprudenza ċċitata).
- 71 F'dan ir-rigward, fir-rigward, b'mod partikolari, tat-tieni waħda mill-imsemmija kundizzjonijiet, għandu jitfakkar li, sabiex jiġi ddeterminat jekk hemmx ksur suffiċjentement serju tad-dritt tal-Unjoni, il-qorti nazzjonali adita b'talba għall-kumpens għandha tiegħu inkunsiderazzjoni l-elementi kollha li jikkarakterizzaw is-sitwazzjoni mressqa quddiemha (sentenza tad-29 ta' Lulju 2019, Hochtief Solutions Magyarországi Fióktelepe, C-620/17, EU:C:2019:630, punt 42).
- 72 F'dan il-każ, mill-proċess quddiem il-Qorti tal-Ġustizzja jirriżulta li, iktar minn xahar qabel l-adozzjoni tad-Direttiva 2012/19, jiġifieri fit-30 ta' Mejju 2012, il-legiżlatur Ċek inkluda fil-Liġi dwar l-Iskart l-Artikolu 37p li jistabbilixxi r-responsabbiltà tal-utenti għall-finanzjament tal-ispejjeż relatati mal-immaniġġar tal-iskart minn pannelli fotovoltajċi mqiegħda fis-suq sa mhux iktar tard mill-1 ta' Jannar 2013. F'dan il-kuntest, il-qorti tar-rinviju tixtieq tkun taf, b'mod iktar partikolari, jekk il-fatt li r-Repubblika Ċeka emendat il-legiżlazzjoni tagħha dwar l-iskart saħansitra qabel l-adozzjoni tad-Direttiva 2012/19 jistax jiġi imputat lilha sabiex tiġi stabbilita r-responsabbiltà tagħha minhabba l-kuntrarjetà ta' dik il-legiżlazzjoni nazzjonali mal-imsemmija direttiva.

- 73 Sabiex tinghata risposta għal din id-domanda, għandu jiġi rrilevat li d-Direttiva 2012/19 tistabbilixxi hija stess, fl-Artikolu 24(1) tagħha, terminu li mal-iskadenza tiegħu d-dispożizzjonijiet leġislattivi, regolamentari u amministrattivi neċessarji għall-konformità magħha għandhom ikunu dahlu fis-seħh fl-Istati Membri, jiġifieri l-14 ta' Frar 2014.
- 74 F'dan ir-rigward, għalkemm id-Direttiva 2012/19 tapplika bħala tali, *ratione temporis*, mit-13 ta' Awwissu 2012, hemm lok li jiġi enfasizzat li, konformement ma' ġurisprudenza stabbilita tal-Qorti tal-Ġustizzja, peress li t-terminu msemmi fil-punt preċedenti huwa intiz, b'mod partikolari, li jagħti lill-Istati Membri ż-żmien neċessarju sabiex jadottaw il-miżuri ta' traspożizzjoni ta' direttiva, dawn l-Istati ma jistgħux jiġu kkritikati li ma ttrasponewx id-direttiva fl-ordinament ġuridiku tagħhom qabel ma dan it-terminu jkun skada. Xorta jibqa' l-fatt li huwa matul it-terminu għat-traspożizzjoni tad-direttiva li l-Istati Membri għandhom jieħdu l-miżuri neċessarji sabiex jiżguraw li r-riżultat previst minnha jintlaħaq mal-iskadenza ta' dan it-terminu (sentenzi tat-18 ta' Diċembru 1997, *Inter-Environnement Wallonie*, C-129/96, EU:C:1997:628, punti 43 u 44, kif ukoll tas-27 ta' Ottubru 2016, *Milev*, C-439/16 PPU, EU:C:2016:818, punti 30 u 31).
- 75 Minn dan jirriżulta, skont ġurisprudenza wkoll stabbilita, li, matul it-terminu għat-traspożizzjoni ta' direttiva, l-Istati Membri li lilhom din tiġi indirizzata għandhom jibqgħu lura milli jadottaw dispożizzjonijiet ta' natura li jikkompromettu serjament il-kisba tar-riżultat previst minn din id-direttiva (ara, f'dan is-sens, is-sentenzi tat-18 ta' Diċembru 1997, *Inter-Environnement Wallonie*, C-129/96, EU:C:1997:628, punt 45, u tat-13 ta' Novembru 2019, *Lietuvos Respublikos Seimo narių grupė*, C-2/18, EU:C:2019:962, punt 55).
- 76 F'din il-kawża, l-Artikolu 37p tal-Liġi dwar l-Iskart ġie adottat saħansitra qabel ma din id-direttiva ġiet adottata u ppubblikata f'*Il-Ġurnal Uffiċjali tal-Unjoni Ewropea*, b'tali mod li t-terminu għat-traspożizzjoni kien għadu ma bediex jiddekorri, u saħansitra qabel ma l-imsemmija direttiva setgħet tipproduċi effetti ġuridiċi fir-rigward tal-Istati Membri li lilhom din hija indirizzata.
- 77 Għaldaqstant, ir-Repubblika Ċeka ma tistax tiġi kkritikata li aġixxiet bi ksur tal-ġurisprudenza mfakkra fil-punt 75 ta' din is-sentenza.
- 78 Minn dan isegwi li l-inkluzjoni fil-Liġi dwar l-Iskart, iktar minn xahar qabel l-adozzjoni tad-Direttiva 2012/19, tal-Artikolu 37p, li jstabbilixxi r-responsabbiltà tal-utenti għall-finanzjament tal-ispejjeż relatati mal-immanigġar tal-iskart minn pannelli fotovoltajċi mqiegħda fis-suq sa mhux iktar tard mill-1 ta' Jannar 2013, ma tistax, bħala tali, tikkostitwixxi ksur suffiċjentement serju tad-dritt tal-Unjoni.
- 79 Fid-dawl tal-kunsiderazzjonijiet kollha preċedenti, ir-risposta għat-tieni domanda għandha tkun li d-dritt tal-Unjoni għandu jiġi interpretat fis-sens li l-fatt li Stat Membru jkun adotta leġislazzjoni kuntrarja għal direttiva tal-Unjoni qabel l-adozzjoni ta' din id-direttiva ma jikkostitwixxi, fih innifsu, ksur tad-dritt tal-Unjoni, peress li l-kisba tar-riżultat previst mill-imsemmija direttiva ma tistax titqies li tkun serjament compromessa qabel ma din tkun tiffirma parti mill-ordinament ġuridiku tal-Unjoni.

Fuq l-ispejjeż

- 80 Peress li l-proċedura għandha, fir-rigward tal-partijiet fil-kawża prinċipali, in-natura ta' kwistjoni mqajma quddiem il-qorti tar-rinviju, hija dik il-qorti li tiddeciedi fuq l-ispejjeż. L-ispejjeż sostnuti għas-sottomissjoni tal-osservazzjonijiet lill-Qorti tal-Ġustizzja, barra dawk tal-imsemmija partijiet, ma jistgħux jithallsu lura.

Għal dawn il-motivi, Il-Qorti tal-Ġustizzja (Awla Manja) taqta' u tiddeciedi:

- 1) **L-Artikolu 13(1) tad-Direttiva 2012/19/UE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tal-4 ta' Lulju 2012 dwar skart ta' tagħmir elettriku u elettroniku (WEEE) huwa invalidu sa fejn din id-dispożizzjoni timponi fuq il-produtturi l-finanzjament tal-ispejjeż relatati mal-immaniġġar tal-iskart minn pannelli fotovoltajċi mqieghda fis-suq bejn it-13 ta' Awwissu 2005 u t-13 ta' Awwissu 2012.**

L-Artikolu 13(1) tad-Direttiva 2012/19 għandu jiġi interpretat fis-sens li jipprekludi leġiżlazzjoni nazzjonali li timponi fuq l-utenti ta' pannelli fotovoltajċi, u mhux fuq il-produtturi ta' dawn il-pannelli, il-finanzjament tal-ispejjeż relatati mal-immaniġġar tal-iskart mill-imsemmija pannelli mqieghda fis-suq mit-13 ta' Awwissu 2012, data tad-dhul fis-sehħ ta' din id-direttiva.

- 2) **Id-dritt tal-Unjoni għandu jiġi interpretat fis-sens li l-fatt li Stat Membru jkun adotta leġiżlazzjoni kuntrarja għal direttiva tal-Unjoni qabel l-adozzjoni ta' din id-direttiva ma jikkostitwixxix, fih innifsu, ksur tad-dritt tal-Unjoni, peress li l-kisba tar-risultat previst mill-imsemmija direttiva ma tistax titqies li tkun serjament kompromessa qabel ma din tkun tiffirma parti mill-ordinament ġuridiku tal-Unjoni.**

Firem